

TỪ LỜI DẶN DÒ THANH NIÊN CỦA BÁC HỒ TRONG DI CHỨC ĐẾN VIỆC **xây dựng giá trị hình mẫu thanh niên** THỜI KỲ MỚI

ĐOÀN KHỐI DOANH NGHIỆP TRUNG ƯƠNG

Trải qua 52 năm, bản Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh gói trọn những tin yêu của Người trước khi mất đã trở thành nguồn cổ vũ to lớn đối với toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta tiến lên giành thắng lợi trong sự nghiệp giải phóng Tổ quốc, thống nhất đất nước và đưa nước nhà vững bước tiến lên chủ nghĩa xã hội. Bản di chúc Bác dành một khổ căn dặn đoàn viên thanh niên và những lời căn dặn này đã trở thành kim chỉ nam cho lớp lớp thế hệ thanh niên trong quá trình tu dưỡng, rèn luyện đạo đức và trí tuệ để góp phần xây dựng đất nước phồn thịnh. Sau hơn nửa thế kỷ, những lời căn dặn vẫn vẹn nguyên giá trị cốt lõi, có khác chăng là bối cảnh tình hình mới đòi hỏi thanh niên phải bản lĩnh, linh hoạt hơn nữa. Đoàn Khối Doanh nghiệp Trung ương phân tích lời dặn dò của Bác trong di chúc, căn cứ vào lý thuyết tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh nhằm tham luận đúc rút và điều chỉnh phương pháp xây dựng giá trị hình mẫu thanh niên thời kỳ mới.

1. Về Tư tưởng Chủ tịch Hồ Chí Minh:

Cần phải hiểu rằng hệ thống lý luận, quan điểm của Người không tập trung trong một tác phẩm đạo

đức lớn hay một bài viết cụ thể mà nằm trong nhiều bài viết, phát biểu diễn đạt hàm xúc, cô đọng, ngôn ngữ dung dị, phù hợp với nhiều tầng lớp nhân dân

Việt Nam trong suốt sự nghiệp hoạt động cách mạng cũng như cuộc sống của Người. Theo các nhà nghiên cứu, cần làm rõ khái niệm tư tưởng Hồ Chí Minh, cơ sở hình thành và hệ thống nội dung cơ bản làm nền móng để phát triển các giá trị phù hợp với xu thế của thời đại.

Thứ nhất, về khái niệm tư tưởng Hồ Chí Minh, năm 1991, Đại hội Đảng lần thứ VII đã đưa ra một khái niệm về Tư tưởng Hồ Chí Minh. Đến Đại hội Đảng lần thứ IX năm 2001, một lần nữa, Đảng đưa ra khái niệm “Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, là kết quả sự vận dụng và phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác-Lênin vào điều kiện cụ thể của nước ta, kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại...” (Văn kiện Đại hội Đảng IX, 2001). Với khái niệm này, Đảng ta đã làm rõ bản chất cách mạng, khoa học; nội dung cơ bản; nguồn gốc tư tưởng, lý luận và giá trị, ý nghĩa của tư tưởng Hồ Chí Minh. Sử dụng định hướng nêu trên của Đảng làm kim chỉ nam trong công tác nghiên cứu, trong những năm qua, các nhà khoa học đã bước đầu thống nhất định nghĩa tư tưởng Hồ Chí Minh như sau: “Tư tưởng Hồ Chí Minh là một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, từ cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân đến cách mạng xã hội chủ nghĩa; là kết quả của sự vận dụng sáng tạo và phát triển chủ nghĩa Mác – Lênin vào điều kiện cụ thể của nước ta, đồng thời là sự kết tinh tinh hoa dân tộc và trí tuệ thời đại nhằm giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người.” (Hỏi & Đáp Tư tưởng Hồ Chí Minh, 2011).

Thứ hai, có thể nói Tư tưởng Hồ Chí Minh có tiền đề từ sự tiếp biến tinh hoa tư tưởng, văn hóa của dân tộc, nhân loại và thời đại. Năm 1990, trong Nghị quyết 24C/18.65 của UNESCO về Kỷ niệm 100 năm Ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh, tổ chức này đã khẳng định “Tư tưởng Hồ Chí Minh là sự kết tinh truyền thống văn hóa hàng nghìn năm của dân tộc Việt Nam”. Yếu tố truyền thống tư tưởng và văn hóa Việt Nam bao gồm trước tiên là chủ nghĩa yêu nước

và ý chí bất khuất đấu tranh để dựng nước và giữ nước; tiếp đó là tinh thần nhân nghĩa, truyền thống đoàn kết, tương thân, tương ái thể hiện qua nhiều câu ca dao, tục ngữ Việt Nam như “Nhiều điều phù lấy giá gương/ Người trong một nước phải thương nhau cùng”. Trong yếu tố truyền thống tư tưởng và văn hóa Việt Nam hình thành lên tư tưởng Hồ Chí Minh còn có truyền thống lạc quan, yêu đời và đặc điểm nhân dân ta có truyền thống cần cù, dũng cảm, thông minh sáng tạo trong sản xuất và chiến đấu, đồng thời ham học hỏi và không ngừng mở rộng cửa đón nhận tinh hoa văn hóa nhân loại. Yếu tố tinh hoa văn hóa nhân loại cũng góp phần quan trọng hình thành lên tư tưởng Hồ Chí Minh, trong đó có các tư tưởng văn hóa phương Đông như Nho giáo, Phật giáo, tư tưởng của Lão Tử, Mặc Tử..., và những nét “phù hợp với nước ta” từ chủ nghĩa “tam dân” của Tôn Trung Sơn. Bên cạnh đó, phải đề cập đến tư tưởng và văn hóa phương Tây như nền văn hóa dân chủ và cách mạng phương Tây, văn hóa và tinh thần cách mạng vô sản của Pháp, tư tưởng dân chủ của Mỹ với ý chí đấu tranh cho tự do, độc lập, cho quyền sống của con người.

Ngoài các yếu tố truyền thống nước nhà và tinh hoa văn hóa nhân loại, tư tưởng Hồ Chí Minh còn chịu ảnh hưởng sâu sắc của Chủ nghĩa Mác – Lênin. Đến với Chủ nghĩa Mác – Lênin, Người đã tìm được phương pháp luận và cơ sở thế giới quan cho tư tưởng của mình. Điều này đã được thể hiện trong những dòng viết đầy xúc động của Người sau khi Lê-nin mất: “Lê-nin là người đã nêu cho chúng ta một tấm gương sáng về sự giản dị vĩ đại và sự khiêm tốn cao độ, không phải chỉ thiên tài của Người mà chính là tính coi khinh sự xa hoa, tinh thần yêu lao động, đời tư trong sáng, nếp sống giản dị, tóm lại là đạo đức vĩ đại và cao đẹp của người thầy, đã ảnh hưởng lớn lao tới các dân tộc châu Á và đã khiến cho trái tim họ hướng về Người, không có gì ngăn nổi”. Có thể khẳng định cơ sở hình thành lên tư tưởng Hồ Chí Minh, ngoài yếu tố chủ quan là những phẩm chất thiên tài của Hồ Chí Minh còn có các yếu tố thuộc về truyền thống dân tộc, tinh hoa nhân loại và chủ nghĩa Mác – Lê-nin.

Thứ ba, về hệ thống nội dung cơ bản, Tư tưởng Hồ Chí Minh mang tính toàn diện, bao trùm nhiều lĩnh vực, trong đó có thể nêu những tư tưởng chủ yếu gồm: Tư tưởng về dân tộc và cách mạng giải phóng dân tộc; Tư tưởng về chủ nghĩa xã hội và con đường quá độ đi lên chủ nghĩa xã hội; Tư tưởng về Đảng Cộng sản Việt Nam; Tư tưởng về đại đoàn kết dân tộc; Tư tưởng về quân sự; Tư tưởng về xây dựng nhà nước của dân, do dân, vì dân; Tư tưởng về kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại; Tư tưởng về đạo đức Hồ Chí Minh; Tư tưởng nhân văn Hồ Chí Minh; Tư tưởng văn hóa Hồ Chí Minh... Như vậy, ta có thể xác định, đạo đức là một trong các nội dung chủ yếu và cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh

2. Về lời căn dặn trong Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Trong bản Di chúc của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn kĩ càng mọi việc đối với Đảng với nhân dân trong đó Bác vẫn dành một gửi đoàn viên thanh niên và vai trò của thanh niên. Bác viết:

“ĐOÀN VIÊN VÀ THANH NIÊN ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa “hồng” vừa “chuyên”. Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết.”

(Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, 1969)

Điều này đã thể hiện tư tưởng, tình cảm, sự quan tâm đặc biệt của Bác Hồ đối với những chủ nhân tương lai của đất nước. Những năm cuối cùng của cuộc đời, mặc dù bận rất nhiều công việc và sức khỏe cũng đã không còn được như trước nhưng Bác vẫn chọn những khoảng thời gian thư thái nhất, đứng vào giờ đẹp nhất của một ngày lúc 9 giờ sáng ngày 10/5/1965 để đặt bút viết Di chúc. Bốn ngày tiếp sau

đó, Người đã dành mỗi ngày một đến hai tiếng để viết. Sau này, vào mỗi dịp sinh nhật hàng năm Bác lại đem bản Di chúc ra xem lại, bổ sung cho phù hợp với tình hình mới của đất nước. Lần cuối cùng Bác viết và chỉnh sửa vào ngày 10/5/1969. Những lời dặn bình dị như một người cha nói với các con, một người ông nói với các cháu nhưng chất chứa trong đó những tình cảm chan chứa, tầm nhìn xa và ước mong vẫn còn dang dở.

Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, Bác đã chỉ rõ: Nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần là do thanh niên, thanh niên là chủ trương lai của đất nước. Nhân dịp mừng xuân độc lập đầu tiên, tháng 1-1946, Bác đã gửi thư cho nhi đồng toàn quốc, trong thư Bác đã viết: “Một năm khởi đầu từ mùa xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội”

Nhận định thanh niên là một trong những lực lượng nòng cốt, nên ngay từ những năm đầu về nước hoạt động, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã bí mật thành lập Hội Việt Nam cách mạng Thanh niên (tháng 6/1925), chuẩn bị những hạt giống đỏ, uơm mầm cho sự trưởng thành, lớn mạnh của sự nghiệp cách mạng Việt Nam. Trong cuộc 2 cuộc kháng chiến Bác luôn luôn theo dõi chặt chẽ và chỉ dẫn thanh niên tham gia phong trào kháng chiến. Đặt niềm tin vào sức mạnh của thanh niên, Bác coi thanh niên là người thân trong gia đình mình, sự mất mát của thanh niên cho cuộc kháng chiến giành độc lập dân tộc là nỗi đau trong cơ thể Bác.

Coi sự lớn mạnh của tuổi trẻ là thành công của Đảng, là thắng lợi của sự nghiệp cách mạng, là sự trường tồn phát triển của xã hội. Bác luôn dày công chăm lo giáo dục thanh niên trở thành những con người mới của xã hội, chuẩn bị những tiền đề vững vàng để thanh niên sẵn sàng đón nhận sứ mệnh làm chủ nước nhà. Ngày 13-9-1958, nói chuyện tại lớp chính trị do Bộ Giáo dục tổ chức Người đã nhấn mạnh: “Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người”

Việc chăm sóc, giáo dục và rèn luyện thanh niên là công việc mà suốt cuộc đời mình Bác đã làm mà không biết mệt mỏi. Nhân dịp kỷ niệm 20 năm Cách

mạng Tháng Tám, Bác đã gửi thư cho thanh niên. Trong thư Bác đã viết: “Phải luôn luôn nâng cao chí khí cách mạng, trung với nước, hiếu với dân, nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng. Không sợ gian khổ, hy sinh, hăng hái thi đua tăng gia sản xuất và anh dũng chiến đấu, xung phong đi đầu trong sự nghiệp chống Mỹ cứu nước” Những nhìn nhận và đánh giá của Người như nhắn gửi ở lớp lớp thế hệ thanh niên về niềm tin, trí tuệ và sự sáng tạo cho một xã hội mới của dân tộc.

Với tinh thần đó, để Đoàn thanh niên hoàn thành sứ mệnh cách mạng cao cả, Bác đã đề cao trách nhiệm cụ thể của từng đoàn viên “đoàn viên phải gương mẫu trong công tác, trong sản xuất, trong học tập” và trách nhiệm chung “Các chi đoàn thanh niên phải xung phong làm đầu tàu trong cuộc thi đua.” Vì thi đua là điều kiện thuận lợi giúp cho Đoàn phát triển mạnh mẽ, vững chắc và thu hút sự quan tâm của thanh niên. Phải thực hiện khẩu hiệu: *Đầu cần thanh niên có, đầu khó có thanh niên.* Thanh niên được xác định cánh tay đắc lực, đội hậu bị của Đảng nên Bác nhấn mạnh: Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa “*hồng*”, vừa “*chuyên*”...”. Tư tưởng ấy chính là tinh thần xuyên suốt trong Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh về thanh niên và công tác thanh niên của Đảng.

Với những ngôn từ bình dị mà súc tích Bác viết, chúng ta đều cảm nhận được tình cảm gần gũi, yêu thương của Người và thấy mình phải có trách nhiệm cao hơn, quyết tâm hơn để thực hiện bản Di chúc thiêng liêng.

3. Về việc xây dựng giá trị hình mẫu thanh niên thời kỳ mới

Với những ý tứ về việc thanh niên cần phải vừa “*hồng*” vừa “*chuyên*” hay Đảng cần phải chăm lo công tác giáo dục đạo đức cách mạng, rèn luyện lớp thanh niên xây dựng chủ nghĩa xã hội, việc xây dựng giá trị hình mẫu thanh niên và điều chỉnh sao cho phù hợp theo mỗi thời kỳ, giai đoạn biến động

lịch sử là vô cùng cần thiết. Những giá trị hình mẫu thanh niên vừa phải mang tính đại chúng, phù hợp với phần đông thanh niên, vừa phải có tính mục tiêu để thanh niên hướng đến. Tiêu chí giá trị hình mẫu không nên xã vời, lý tưởng hóa mà cần có nội hàm cụ thể, không sáo rỗng để thanh niên phấn đấu thực hiện. Nội dung tiêu chí giá trị hình mẫu cần phù hợp với tình hình thực tiễn xã hội nước ta giai đoạn hiện nay trên cơ sở kế thừa những giá trị văn hóa, truyền thống tốt đẹp của dân tộc.

Trong thời gian qua, nhiều cấp bộ đoàn đã tổ chức và triển khai cuộc vận động “Xây dựng hình mẫu thanh niên Việt Nam thời kỳ mới” sâu rộng trong đoàn viên thanh niên cả nước, gắn liền với các chương trình công tác của Đoàn, Hội, Đội và các phong trào thi đua yêu nước trong thanh thiếu nhi. Thông qua Cuộc vận động tạo sự chuyển biến mạnh mẽ, sâu rộng trong cán bộ, đoàn viên về ý thức tu dưỡng, rèn luyện, học tập và lao động; nâng cao đạo đức cách mạng, đấu tranh đẩy lùi sự suy thoái về đạo đức, lối sống, ngăn chặn những thói hư tật xấu hình thành trong tập thể và mỗi cá nhân.

Trên nền tảng các giá trị “*Tâm trong - Trí sáng - Hoài bão lớn*”⁽¹⁾, “*Bản lĩnh - Trí tuệ - Khát vọng công hiến*”⁽²⁾, và những tiêu chí, giá trị cốt lõi của thanh niên Việt Nam thời kỳ mới đã được xác định trong Nghị quyết Đại hội Đoàn toàn quốc lần thứ XI⁽³⁾ và Nghị quyết Đại hội Đoàn Khối Doanh nghiệp Trung ương lần thứ III, nhiệm kỳ 2017 - 2022⁽⁴⁾, Thanh niên Việt Nam nói chung và thanh niên Khối Doanh nghiệp Trung ương nói riêng xây dựng 12 tiêu chí gồm:

1. Có lý tưởng cách mạng.
2. Bản lĩnh vững vàng.
3. Giàu lòng yêu nước
4. Đạo đức trong sáng.
5. Lối sống văn hóa.
6. Tuân thủ pháp luật.
7. Tiên phong hành động.
8. Đổi mới, sáng tạo không ngừng.

9. Học tập liên tục.
10. Có sức khỏe tốt.
11. Kỹ năng phù hợp.
12. Khát vọng cống hiến.

Tuy nhiên cần thẳng thắn thừa nhận trong quá trình xây dựng các giá trị hình mẫu của thanh niên Việt Nam còn có những hạn chế nhất định như:

Trước (quá trình xây dựng): chưa thực sự xây dựng khảo sát, đánh giá chính xác và có tính khoa học nhu cầu và tâm lý đoàn viên nói riêng cũng như thanh niên nói chung.

Trong: vẫn còn mang tính hình ảnh, lý thuyết, đại bộ phận thanh niên khó nhớ 12 tiêu chí hay nếu nhớ cũng khó lòng có cùng cách hiểu và thực hiện về từng tiêu chí. Lấy ví dụ đơn cử như “sáng tạo không ngừng”, “kỹ năng phù hợp” hay “học tập liên tục”. Những định nghĩa về “phù hợp” hay ‘không ngừng’ có thể là những chủ đề tranh luận vì mỗi đoàn viên hiểu theo một cách khác nhau. Tuy đã cụ thể hóa “vừa hồng vừa chuyên” hay “vừa có đức vừa có tài” thành 12 tiêu chí, tuy nhiên chúng ta lại đang bị kẹt ở việc vừa gây khó hiểu lại không dễ nhớ như những lời căn dặn của Bác. Việc sắp xếp thứ tự các tiêu chí hay trình bày tiêu chí theo hàng dọc điểm danh từ 1 tới 12 cũng là việc cần lưu tâm.

Sau: việc theo dõi và tiến hành đo lường hay quan sát, nắm bắt hiệu quả của việc xây dựng 12 tiêu chí cũng chưa thực sự khoa học và có hệ thống

Vì vậy, để xây dựng các giá trị hình mẫu thanh niên trong thời kỳ mới được hiệu quả, cần có sự điều chỉnh về phương pháp trước, trong và sau khi xây dựng bộ tiêu chí dành cho thanh niên:

1. Cần thực hiện việc xây dựng nhóm nghiên cứu, thực hiện những đánh giá và tham khảo mang tính rộng rãi, tận dụng tối ưu công nghệ hay các công cụ truyền thông trên mọi mặt trận của tổ chức Đoàn, Hội, Đội ngày nay như mạng xã hội, các trang thông tin điện tử, đặc biệt phát triển app Thanh niên Việt Nam và các hình thức khảo sát khác. Thông qua việc xây dựng cơ sở dữ liệu của đoàn viên thanh niên theo lộ trình sẽ tiến tới việc nâng cao chất lượng khảo sát

hay nắm bắt tâm tư đoàn viên thanh niên hiệu quả và có tính chính xác hơn.

2. Nâng cao khả năng đoàn kết tập hợp thanh niên vì các tiêu chí và giá trị hình mẫu không chỉ phản ánh và là mục tiêu của nhóm đoàn viên mà cần mở rộng hơn tới phần đông thanh niên chung nhất. Đại bộ phận thanh niên có thể nhớ và hiểu tiêu chí một cách dễ dàng để thực hiện, phấn đấu. Bên cạnh các phong trào hành động cách mạng, các hoạt động hỗ trợ đồng hành thanh niên đã và đang được triển khai trên cả nước, cần có các tư liệu hỗ trợ, dễ tiếp cận, sinh động để đoàn viên thanh niên triển khai, ‘học đi đôi với làm’, tránh việc các tiêu chí chỉ mang tính khẩu hiệu, tượng trưng.

3. Nhận thức đúng đắn về công tác kiểm tra và đánh giá giá trị các tiêu chí, có định hướng và phương pháp “đo lường” hiệu quả của công tác triển khai và thực hiện. Mạnh dạn điều chỉnh khi các tiêu chí không phù hợp hoặc tổng kết, đúc kết, rút gọn bằng các hình tượng, cách trình bày dễ nhớ, dễ hiểu, qua đó vẫn giữ được cốt lõi của tính “hồng” tính “chuyên” hay các ý thể hiện “tâm trong – trí sáng – hoài bão lớn”.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN:

¹ Mục tiêu hướng đến của Cuộc vận động “Xây dựng giá trị hình mẫu thanh niên Việt Nam thời kỳ mới” do Trung ương Đoàn TNCS Hồ Chí Minh phát động năm 2013.

² Tiêu chí xây dựng thanh niên Khối Doanh nghiệp Trung ương theo Nghị quyết số 01-NQ/ĐTNK-TG ngày 28/02/2014 của Ban Chấp hành Đoàn Khối Doanh nghiệp Trung ương Khóa II, nhiệm kỳ 2012 - 2017.

³ Xây dựng lớp thanh niên thời kỳ mới có lý tưởng cách mạng, bản lĩnh chính trị vững vàng, giàu lòng yêu nước; có đạo đức, lối sống văn hóa, trách nhiệm, tuân thủ pháp luật, yêu chuộng hòa bình; có tri thức, sức khỏe, hoài bão và khát vọng vươn lên.

⁴ Từng bước xây dựng hình mẫu thanh niên Khối Doanh nghiệp Trung ương có “bản lĩnh, trí tuệ, khát vọng vì sự phát triển bền vững của Doanh nghiệp và đất nước”.